

Передплата

на «РУСЛАНА» вносять:

в Австрії:

на цілий рік 20 кор.
на пів року 10 кор.
на чверть року 5 кор.
на місяць 170 кор.

За границею:

на цілий рік . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року 8 рублів
або 18 франків
Поодинокі число по 16 сот.

РУСЛАН

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Русланових псалмів М. Пашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят 5½ год. пополуночі.

Редакція, адміністрація і експедиція «Руслана» під ч. 1. п. Домбровського (Хорунжии). Експедиція місцева в Агенції Соколовського в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. — Реклямації неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подляки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Президент угорського сойму гр. Апоні про Є. Свв. Льва XIII.

(X) Малярских лібералів, а особливо т. зв. національне сторонництво, до якого належить гр. Апоні, певно ніхто не посудить о «клерикалізм» або «ультрамонтанство». А позаяк наші «націонал-демократи» так часто воюють сими висловами, хоч очевидно не знають дійсного їх розуміння, як се недавно доказали, пишучи в своїм журналіку про Льва XIII, отже цікавий буде для руского загалу а також поучаючий для наших «націонал-демократів» відзив гр. Апоніого про покійного папу в посольській палаті угорського сойму:

Довелось мені подати до відомости палати сумну подію історичного значіння, котра близько обходить також мільони горожан нашої вітчизни. Дня 20. липня на віки заснув Є. Святість папа Лев XIII. Се кождохасно трюгаюча хвиля, коли видима голова католицької Церкви сходить з сего світа. Сотні і сотні мільонів людей оплакують в нім свого духовного вітця. Але весь світ, вірні й невірні, в рівній мірі вглубляє ся в думку, що втратив в особі покійного папи і запускає ся в здогади, чого може сподівати ся по тім, в котрого руки буде зложена великанська могутність папства. Далеко треба нам сягнути в історію минувшини, щоби найти папу, з якого смертию чувства з такою щиростию зворушили-б серця, як тепер, коли мусимо на віки розстати ся з Львом XIII. Вірні католики з жалем і болем глядять на се згасле світло, яке осіяло славне і богате успіхами володарство сего великого мужа над їх Церквою. З тривогою відчувають они втрату сего кріпкого і певного проводу, який виходив з найтруднішого положеня звичайно з триумфом, хоч їх віра не позволяє їм вдавати ся в розпукку що-до будуччини Церкви, бож они знають, що й людська мудрість причиняє ся до зменшеня або перекоженя невзгодин, які навіщають Церкву. Скорбота Церкви католицької не є отже лише формальна, але глибока і трюгаюча, позаяк она втратила одного з найбільших, які засідали на Петровім престолі.

Але коли ми звернемо бачність на ті прояви загальних чувств всего цивілізованого світа, які товаришили боротьбі Льва XIII із смертю, а тепер оточують его домовину, то побачимо се особливе явище, що в загальнім спочуваню майже затерла ся різниця поміж чувствами вірних і невірних, католиків і іновірців. Люди, котрі в своїх переконанях найбільш віддалені від сего світоглядю, який заступає папство, люди, що в заступниками найсупротивніших струй, слідили із здержанним віддихом, з глибоким зворушенем за останніми хвилями папи, а тепер стоять глибоко тронуті над его домовиною. І в тих днях, в тих годинах не висказано ніякого слова, не написано одної букви (окрім нац.-дем.

органу—Ред. Русл.), які не були би визвані щирим поважанем. Весь цивілізований світ сумує по втраті Льва XIII. Се мусило неперечно бути велике житє, яке закінчило ся такою триумфуючою смертю, житє, в яким духовна визначність лучила ся з етичною висностю, в яким слава публичної діяльности була огрита людскими чеснотами, о котрім всякий відчуває, що оно було не лише могутне але й благодатне. І яко таке знанє є житє Льва XIII всему світові. При всім строгім привязаню до чистоти і ненарушимости науки Церкви, до прав Церкви і вимагань єї становища, був папа перенятий свідомостю потреб сего столітя, в яким поставило его провидінє, іменно домаганями держав і народів що-до внутрішнього мира. Ніколи не стояло за ним діло, щоби сей мир при стічі суперечних струй не був обезпечений, або коли сей мир нарушено, щоби не був знов повернений. Успіхи, які він в тім обсягу досягнув, вплив, який він собі і Церкві здобув сею дорогою, велять покласти его в ряді найбільших державних мужів XIX столітя.

Не менше сильний титул правний на славу і почитанє нашадків дає праця, яку він ложив на розв'язку соціального питання в християнським дусі і безнастанна дбалість про відповідну поправу положеня долею упосліджених, котра дбалість виповнило ціле его житє. А коли приглянемо ся чисто людским его прикметам, до яких неначе міст творить его так серцем як розумом перенята соціально-політична діяльність, то маємо перед собою постать мужа, в яким лучила ся глибока і покірна віра з пламенною любовю до науки, котрого житє давало повний вираз тій вірі, яку визнавав і якої учив, мужа, котрий в боротьбі із смертю з покорою християнського філософа, навіть з радістю розлучає ся з великим, богатим в успіхи житєм і переходить з вірою до вижданого вічності.

Се чоловік! Звідси походить, що весь цивілізований світ стоїть над домовиною Льва XIII не лише зажурений, але й справді сумує, бо в нім лучили ся папа, державний муж, велич діяльної на кроснах всесвітньої історії індивідуальности публичного житя з моральною досконаlostю чоловіка. Лише в такій особистости може сумліне людскости найти повну радість, а наколи така особистість уступає з посеред нас, то при всіх різницях напрямів і поглядів бачимо, що ми втратили щось великого, бо доброго!

Д О П И С Ь

(з кругів духовенства станицлавівської єпархії).

Недавно тому привіс «Kurjer lwowski», як сказав, з достовірного жерела поражаючу вість, мовби цілих 5 деканатів станицлавівської єпархії на випадок помінації о. Філяса єпископом заявило готовість перейти на т. зв. православє с. є шизму. Позаяк доси ніхто сего не здементував, ми згаданє задуманє кацапске яйце мусимо уважати за факт. До поголосок в справі обсади нашого єпископства ми не привязували би ніякого

значіння, наколи би не кацапска безличність, що в той спосіб загадала промостити дорогу попихачеві коломийського московського амбасадора, о. Хомишинови. У перед всего мусимо відперти з обуренем інсинуацію, мовби цілих 5 деканатів нашої єпархії було готових до церковної апостазії задля особи кандидата на престол владичий. Такої погрози могло допуститись не католицьке духовенство, а хйба москвофільска зволоч, яка жадної віри не має, котра впрочім — се пуклична тайна — не потребує аж переходити на «православє», бо она цілою душею давно належить до шизматичької Москви; гарні се «католики», що готові виречи ся віри Христовій лиш тому, що єпископом мав би аістати не кандидат платних московських наймитів! Такі Юди повинні би чим скорше скинути «унійцку» реверенду а піти «во свой Суздаль» а не зневажати своїми погрозами нашого духовенства. Чи не досить того, що в 70-ти роках москвофільска компанія в духовних ризах мандрувала до Москви лиш в тій цілі, щоби за рублі помагати знищити Унію? Чи не досить вже того, що в кілька літ пізнійше кацапска кліка в парламенті продавалась жидівсько-ліберальному правительству та за Юдиний гріш, — помво умільного представленя пок. Митрополита Йосифа — голосувала за антицерковним предложенем? Декотрі з них ще живуть, а навіть добувають свѣжих «гонорів» за те хйба, що в столиці католицької Австрії виставляли на сміх та погорду наше духовенство.

Що-до самої особи кандадата на наш престол владичий ми цілком спокійні. На се ми маємо торжественне а прилюдне запевненє Впр. Митрополита, данє нам на пращанє в катедральній церкві, що ніхто инший, лиш він сам дасть нам єпископа і то навіть — сли вільно — ужити слів Єго Екцеленції — ліпшого від себе. Позволимо собі на сім місци пригадати, що в своїй гарній та глибоко обдуманій пращальній бесіді сказав нам Єго Екцеленція Митрополит багато а багато, чого єму по вік не забудемо.

При тім всім однак, ми задалегідь мусимо застеречи ся против таких кандидатур, як о. Хомишина, що лиш осьмішують нашу Церкву. Надуживати проповідницї до простацької лайки, кидатись з проповідницї на присутних в церкві в уличний спосіб, викликувати своїми проповідями у старших обуренє, у молодших згіршенє, годен тільки хйба славнозвісний «інфірмар» коломийський атец Сьмїоноф, а другий о. Хомишин, достойний попередник на коломийській адміністрації. О. Хомишин має за собою заледво кілька літ праці свѣщенної, а своїм завзятем та простацьтвом довів до того, що із Станицлавова, — як сам заявив в пращальній проповіді, — був змушений забирати ся, а в Коломиї своєю дружбою з д-ром Дудикевичем так «підбив» серця парохіян, що ті послідні на пращанє уважали за відповідне почислити о. Хомишинови..... шибі в помешканю парохіальнім. Вкінці продажа «актів» на масло, щоби не «заваждали», свѣдчить найліпше о адміністративнім талані о. д-ра Хомишина. Ся коротка згадка про «діяльність» о. Хомишина є доказом, що він неспосібний на сотрудника катедрального, не то на начальника єпархії. Ми проте пересвѣдчені, що о. Хомишин має на тільки совісти, що сам запротестує против втяганя его особи поміж кандидатів на наш владичий престол тим більше, що між нашим духовенством не брак кандидатів спосібних і

гідних, а між ними є на першій місці о. Плятонід Філас. Хто готов посвятити жите своє за нарід, той повинен бути его пастирем. Се є однодушна думка нашого духовенства і мірскої інтелігенції. З тим повинні числити ся всі ті, котрим лежить на серцю добро нашої епархії. Які небудь згляди на церковних та народних апостатів, платних і неплатних зрадників Церкви і народности нашої суть цілком лишніми.

Священники станіславівської епархії.

Церковні відносики на Буковині.

Про борбу буковинських Русинів проти румунського архієпископа поміщує „die Reichswehr“ довшу статью, основану на підставі розмови з пос. Миколою Васильком, яку задля влучного представлення квестії годить ся навести в цілости:

Іменованем теперішнього митрополита д-ра Василя Репти, як відомо, опорожнило ся місце генерального вікарія греко-східної дієцезії Буковини. Питанє про поновну обсаду его заострило довголітню врожечу в руско-румунській дієцезії Буковини та дало причину до масової демонстрації руских селян на дни 7. с. м. перед митрополитою палатою в Чернівцях. Як зачуваємо, в міродатних кругах хочуть в сей спосіб оминуть сю ворожечу, що місце генерального вікарія не буде взагалі обсажене, а за те придадуть митрополитови двох мітрагів, румунського і руского, яких від часу до часу будуть покликати до заступства его. Однак ся полагода відай не спонукає Русинів до занеханя розпочатої борби, бо її причини лежать, як здає ся, багато глибоше. Руский посол Микола Василько, який відграв важну ролу в сїм руху, висказав ся в сей спосіб супроти нашого співробітника:

Міродатні круги у Відни запізнають положене, коли починають послідні події в Буковині як рід вимушена для розвизаня питаня вибору генерального вікарія після гадки Русинів та коли від посередничого полагодження сего питаня надійють ся тривалого успокоєня Русинів. Після смерти першого греко-орієнтального архієпископа Буковини в р. 1875, колишнього учителя цісаря, Евгена Гакмана, якого, хотий був Русином, задля его справедливости, що вше до нині увійшла у приповідку, любили рівно обі народности, покликувано на становиско архієпископа тільки Румунів, а між ними в р. 1881 Сильвестра Морара-Андрієвича, який за Гакмана задля національно-румунських затій був суспендований. Під час его п'ятнадцятилітньої діяльності на єпископскім престолі зрумунізовано цілковито дієцезію. По его смерті було — хотий Буковина має 142 чисто руских парохій а тільки 93 чисто румунь-

ских, попри 23 мішаних — заледви 69 парохів-Русинів; з 12 греко-орієнтальних крилошан були лише 3 Русини; в архієпископській консисторії не належить ані з 6 звичайних членів ані з почетних радників навіть один до нашої народности; ми не мали ані одвісінського руского професора теології, коротко сказати: дієцезія стала чисто румунською, мвмо, що вже тоді число руских вірних переважало число румунських о більше, чим 50.000 душ. Після конскрипції з 1900. р. належить до буковинської архидієцезії 298.000 Русинів а тільки 230.000 Румунів. Обставини на церковній області змінили ся лише о стілько, що ми одержали від попередника теперішнього архієпископа на безпосередне бажане корони двох консисторских радників і двох професорів теології. Коли вже мусимо признати сей поступ, то все таки знаємо, що не завдячуємо его жадною мірою Румунам, але виключно ініціативі корони. Але також мусимо ствердити, що тим не уділено нам жадної справжньої помочи, бо більшість консисторії і теологічного факультету становлять дальше, як передтим, Румуни.

В межичасї число руских душпастирів в краю ще зменшило ся супроти наведеної цифри через смерть старших руских духовників та через недостаток молодших. І сей недостаток молодих теологів становить наше головне недомаганє. Як довго теологічний факультет спочиває в румунських руках та виклади відбувають ся на румунській мові, наша молодіж не буде мати нахилу до студій теології, тим більше, що теологічні аспіранти рускої народности не мають вигляду на якесь поводженє. (Руских молодих священників дають умисне на сотрудників між Волохів — Ред. Рус.). Вся церковна ерархія, майже ціла церковна консисторія, всі декани і під добу всі крилошани з виїмкою двох — се самі Румуни. Тому від довгих літ ми домагаємо ся стипендій для академиків нашої народности, які вже в гімназії рішають ся на студію теології. Як відомо, посідаємо мільоновий релігійний фонд, з якого можна би легко виділити потрібну на се квоту. Румунська консисторія в Чернівцях, якій прислугує деяке право заложєня протесту що-до розпоряджуваня релігійним фондом, відказує без обиняків сему справедливому домаганю. При таких обставинах ясно, що в короткім часї по всіх руских громадах мусить датись відчуті недостаток священників, бо румунські священники, особливо від коли існує румунська гімназія в Сучаві, не володіють зовсім рускою мовою. Тому зрозуміло, що руске селянство випружає всі свої сили щоб спонукати міродатні фактори, аби дали

їм священників, які розуміють їх мову, які вели би науку релігії в народних школах та були би спосібні по селах сповняти свої задачі як проповідники і катехити.

Такі були відносини, коли др. Володимир Репта став архієпископом. Мвмо того, що вже минуло майже пів року від его іменованя, не тільки, що не змінило ся нічого, але деякі події показують, що він дав ся зовсім опанувати румунською консисторією. Передовсім ми набрали пересвідченя, що він старає ся, щоб корона покликала на генерального вікарія найстаршого консисторского радника, архимандрита Калінеску, ревного діяча з часів Морарія, під позором старшини літ. Греко-орієнтальна консисторія і поодинокі настоятелі монастирів, разом девять голосів, вибирають двох послів до буковинського сойму. Після смертв посла Цуркана, званого також у Відни, предложив архієпископ Репта сам тим девяти управненим до голосованя консисторского радника Бежана — знелюблену у Русинів личність тому, що він був другим діяльним помічником архієпископа Морарія — і Бежана таки вибрали. Бківци бажав архієпископ осягнути скликанє греко-орієнтального церковного синоду, вказуючи на невдоволенє Русинів та потребу висказати ся в справі управилєнєня спірних питань між ними а Румунами. Греко-орієнтальний конгрес є інституцією, яка збирає ся на підставі вибору, при яким священники і патрони церковні (управнєні до голосованя патрони є виключно Румуни, зміж священників під добу шість семих) нас вповні майоризували би. Сего синоду бажав одна частина церковних патронів вже від довгих літ (на щастє без успіху) в сїй цілі, щоб мільоновий маєток греко-орієнтального релігійного фонду назад захопити в румунські руки.

Мушу додати — кінчав посол Василько свої виводи — що після мого погляду архієпископ Репта ділає з повного пересвідченя, добачуючи з одной сторони в захованю румунського характеру церкви охорону православя, а другої сторони уважає величезним скріпленєм сили православного митрополита се, колиб церква, яка тепер находить ся в румунських руках і єї патрони дістали в свої руки релігійний фонд. Задля више наведених провокацій, та щоб перебити сей плян, ми ведемо борбу проти митрополита і не застановимо єї так довго — а тут мушу зазначити, що руске населєнє посідає нечувану витривалість — доки не осягнемо поділу дієцезії на румунську і руску. На завдяток ми могли би нині прийняти тільки поділ консисторії, по однім генеральнім вікарію на чолї.

3

В. Вересаєв.

ЗАПИСКИ ЛІКАРЯ.

Переклала Маруся Полтавка.

Ще дужче вражінє, ніж подавані науки зробив на мене метод, який панував в отсих знанях. Він вів наперед обережно і несхитно, не залишаючи без совісного перевірюваня найзначнійшої дрібниці строго контролюючи кожний крок досвідом і спостереженєм. І те, що таким чином було вивченє, було вивченє твердо, не було можливости, що прийде повернути ся назад. Метод сей так чаруючо впливав на розум тому, що являв ся не в видї правил абстрактної шкільної логіки, а доконечно впливав з самої сути справи: кожен факт, кожне поясненє факту, немов самі собою повторяли золоті слова Бекона: „non fingendum aut excohitandum, sed invenendum, quid natura faciat aut ferat“ — (не видумувати і не вигадувати, а шукати, що робить й несе з собою природа). Можна-б було і не знати навіть про встанованє логіки — сама наука приневолила би присвоїти свою методу, краще ніж найліпший трактат про методу. Вона так плакала розум, що хоть не відхилєно від простої пути в нїй же самій — на взір «безперервної зародової плязми» Вайсмана або теорії прєзир, просто било в очі своєю ненауковостию.

На другому курсові скінчили ся виклади підготовуючих теоритичних наук. Я зложив «шведкарский іспит». Почались занятя по клініках.

Тут характер знаня, яке ми одержували, різко перемінив ся. На місце абстрактної науки на перший плян висунув ся живий чоловік; теорія заवालня, мікроскопічні препарати опухів і бактерій замінено правдивими ранами, хорі, покалічені, терплячі люди потяглись безконечним ланцухом перед очима; легко хорих у клініки не приймають — все отсе були терпіня тяжкі, поважні. Їх обильність і ріжнородність зробили на мене оголомшуюче вражінє; мене вражало, як багато є мук, яку ріжнородність найбільше витончених, неімовірних мук готувить нам природа — мук, при яких, на перший погляд, стає на душі лачно.

Невдовзі після початку клінічних занять у клініку для виспих курсів положено огородняка, що занедужав на стовбняк. Ми ходили дивитись на нього. В комнаті була тишина. Хорий був чоловіком великого росту, кремязним і мускулистим, з розгорілим лицєм; цілий облитий потом, з перекривлєнними від шаленого болю устами; він лежав горілиць, поводячи очима. Найменчий шум, дзвінок трамваю на улиці, або стукіт дверима у низу спричинювали се, що хорий починав поводи вигиватись: плече йому зводило назад, челюсти конвульсійно вивали ся одна в одну так, що зуби тріщали і страшєнна довга судорога мускулів спини підводила його тіло з постелі. Від голови на всі сторони розходило ся по подушці мокре пятно від поту. Два тиждї тому назад хорий босий працював на городі і заскалив собі великий палець на носі; ся дрібна ранка викликала те, що я тепер бачив.

Страшенним було не тільки те, що вступують такі муки; ще страшнійшим було те, що їх

так легко можна набавити ся і що так мало обезпеченою від них навіть найздоровіша людина. Два тиждї тому назад кожен позавидував би сильному здоровлю огородняка... Ішов двором кріпкий парубок-конюх, поховзнув ся і вдаривсь спиною об корито; і от вже шість рік лежить він у нас в клініці, ноги його висять як ті плетінки, хорий не в силі ними порушити, він мочить і ходить під себе; безпомічний, мов дитина при грудях, лежить він так дні, місяці, роки, лежить аж до відлежнів і немає надії, щоб коли небудь повернулось минуле... Ось акцизний урядник з запалінвєм бедрового нерву (ischiaz), доведений терпінями до шалу, кричить до професора:

— Підлі ви усі, шарлятани! Та вбийте-ж мене, ради Господа, одного лише прошу в вас!..

В гарний, літний вечер він посадив на росєній траві...

Що хвилини, на кождому кроці чигають на нас небезпечности, боронитись від них неможливо, бо вони завдат ріжнородні, тікати від них нема куди, бо вони є скрізь. Саме здоровлє наше — се неспокійний стан нашого організму; коли ми ковтаємо, дихаємо, в нас що хвилини проникають мільярди бактерій; у внутрі нашого тіла без перерви витворюють ся найсильнійші отруї; незамітно для нас усі сили нашого організму шалєно борють ся із шкідливими матеріями і виливами і ми ніколи не можемо вважати себе безпечними від того, що може в ту саму хвилину нашому організмови не стане сили і ми програємо свою справу. І тоді з невеличкого задрасєнєя прикидаєть ся рожа, флегмона або закаженє крові; з невеличкого зби-

НОВИНИ.

— **Календар.** В суботу: руско-кат. Іларія, Прокла; рим.-кат. Якова апост. — В неділю: руско-кат. Гавріїла Арх.; рим.-кат. Анни м. П. Д.

— **Народна Канцелярія** в часі від 1. цвітня до 30. червня с. р. одержала 398 письм (разом всіх від лютого 1.018 письм) в слідуєчих справах: 1) в справах зарібкових (зголошеня, донесеня о переполах властей і т. д.) 231; 2) в справах страйкових (описи надужити, просьби о запомоги, о пораду, о оборону в процесех пострайкових) — 33; 3) в справах надужити шкільних властей — 3; 4) в справах політичних — 10; 5) в справах політичної організації — 19; 6) в справах економічної організації — 6; 7) в справах громадских (надужити виїтів, їх господарка, господарка повітова, вибори і т. д.) 21; 8) в справах непошанованя рускої мови — 8; 9) в справі народно-го фонду — 12; 10) в справах ескарбових і податкових — 3; 11) в справах надужити політичних властей (супротив читалень, зборів, надужити жандармів і т. д.) — 7; 12) в ріжних справах: адміністраційних — 26, курсу писарского — 2, фонду акад. сек. — 8, напастий шовіністичних дневників — 2, надужити дозорця вязнів — 1, реформа законів — 1. — Всі ці письма полагоджено в час.

В II кварталі виголовила «Народна Канцелярія» 7 відкликів а то: 4 в справах громадских, 2 в справах політичних, 1 за засуд мнимої агітації в справах еміграції. В 35 случаях уділено письменно поради правної в дорозі переписки. Лично зголосили ся сторони о пораду 18 разів. В тім самім часі вислала «Нар. Канцелярія» до організацій 2 обіжники.

В останніх днях «Нар. Канцелярія» розіздала і розсилає марки на «Народний фонд» і випусе вислани кождому організаторови марки на его рахунок біжучий. Гроші в розпродажі марок належить сейчас присилати, а не ждати, поки не розпродасть ся всіх марок. Марки теперішні мусять бути розпродані до кінця сего року, бо з новим роком 1904 починає ся новий рік адміністраційний і вийде новий наклад марок.

— **Роковини смерти Ів. Котляревского.** «Вірж. Ведомости» доносять, що українська громада в Петербурзі буде в жовтні с. р. святкувати літературним вечером 70. роковини смерти Івана Котляревского.

— **Старинні акти і копії** найшов в заряді скарбових дібр в Делятині докзат кружка консерваторів, учитель Кароль Ноц. Між иншими в кільканацять актів в літ 1474—1478. р. Крім того п. Ноц найшов там описи доохресних сіл з 1775. р., с. в з часу, коли державний скарб набув добра Надвірну і Делятин. Описи сіл є інтересні, бо подають точні дати як під оглядом географічним так економічним.

— **З Коломи** прислано нам переписний листок, на яким крім «Маршу Січовиків» уложеного під ноти, напечатана ще знаменна примітка про

того місця витворює ся рак або саркома; легенький бронхіт через відчинену квартиру, переходить в сухоти...

Треба якихсь ідеальних, для нашого життя цілком незвичайних умов, щоб хвороби стали дійсно «припадковими», при сучасних же умовах хворіють усі: бідні хворіють через нужду, багаті — через достаток; хто працює — через напружене, хто не робить — через неробство; необачні — через необачність, обережні — через обережність. В усіх людях з малечку містять ся розклад; організм починає розкладатись, не встигаючи навіть розвинутись. В Бостоні оглядано зуби в 4000 школярів і виявилось, що здорові зуби, іменно в дитині старших понад 10 літ, становлять виїмок. В Баварії межі 500 школярами народних шкіл лише троє мало цілком здорові зуби. Доктор Бабес в будапештському шпиталі розібрав 100 дитячих трунів і в 74 з них він найшов в бронхіальних железах туберкульозні палочки, а уся отся сотка дитині вмерла від інших, не туберкульозних хвороб... Вже діти будять ся з «васланими» очима; ще дитиною кожен хорувє на хронічний нежит і не може обійтись без платка до носа — усіх просто здивувала б думка, що здорова людина не потребує платка до носа. Що-ж до жінок, які стали зрілими, то вони вже нормально, фізіологічно присуджені що місяця хорувати по кілька день...

(Дальше буде).

відносини в коломиїській гімназії. Наклад переписних листків вичерпає ся, а щоби не пропали безслідно подвиги «ширих» опікунів нашої молодіжї, містимо згадану примітку в повнім єї змісті: «Директор рускої гімназії в Коломиї, С. Недільський зажавав ученикам іти на П. січове сьвято! (приглядати ся — *Ред.*) Також зажавав їм ходити на виклади руского університету людодового. Ученикам польської гімназії вільно було ходити і на одно і на друге, а навіть їхати на Zlot Sokółów» (і брати участь в поході — *Ред.*)

— **Промоція п. Дениса Лукіяновича** на доктора прав відбуде ся на львівськім університеті в понеділок дня 27. с. м. о 12. год. в полудні.

— **Пробованє нових пушок.** В днях 26, 27. і 28. серпня с. р. будуть відбувати ся коло Нового Торга в Галичині пробні маневри з новими гавбицями. В тій цілі буде побудована окрема кріпость за 60.000 К, щоби випробувати, що можна тими новими пушками вдїяти кріпостям. На ті маневри прийдуть: міністер війни Пітраїх, шеф генерального штабу Бек, 18 генералів, 80 офіцерів з генерального штабу і один полк артилерії.

— **Kościół polski** — пише краківський Czas (ч. 165) в статі п. з. «Kardynałowie-Polacy» — мав по упадкови Річпосполитої ще шістьох кардиналів, яких вичисляємо в хронологічнім порядку: Левицкий Михайло, архієпископ львівський греко-кат. обряду († 1858); ...; Сембратович Сильвестер, львівський архієпископ гр.-кат. обряду († 1898) і т. д. — Автор статі і терміну «Kościół polski» найвдоволяє ся своїми чотирма кардиналами, бо покійні Левицкий і Сембратович ані не були Поляками, ані не були кардиналами в Польщі.

— **Затвердженє вибору.** Цісар затвердив вибір Едмунда Літвицького, властителя дібр в Литвиніві, на предсідателя, а Юліяна бар. Блажовского, властителя дібр в Черемхові, на заступника предсідателя повітової ради в Підгайцях.

— **Народне шкільництво в Австрії** після обчислення з дня 15. мая 1900. р. представляє ся ось як: Число народних шкіл зросло від 1850. до 1900. р. з 12.784 на 20.442. У всіх коронних краях число народних шкіл побільшило ся, лише в однім Тироли зменшило ся. На 100 народних шкіл в Австрії було 53.6% з славянською мовою викладною, 39.6% з німецькою, 4% з італійською, а 2.8% мішаних. Німецька мова викладна була у всіх нар. школах в Австрії гор., Сольногороді і Передарулянії, 99.7% в Австрії дол., 74.5% в Каринтії, 69.3% в Стирії, 55.7% в Тироли, 43.1% на Шлезку, 42. % в Чехах, 29.7% на Моравії, 10.8% в Триєсті, 7.5% в Країні, 0.5% в Істрії. В Галичині було в 1900. р.: 51.1% нар. шкіл з польською мовою викладною, 42.4% з рускою і 5.9% мішаних. На Буковині 39.4% руских, 33.1% румунських, 6.6% німецьких, 0.9% малярских і 19.7% мішаних. — Учителів було в 1900. році 53.070, а учительок 22.466. В Галичині і в Тироли число учителів і учительок є майже рівне. Менше як 600 К платні побирали 496 учителів і 1566 учительок. Від 600 до 12.00 К побирали 12.624 учителів і 6.989 учительок. Більше як 2.000 К річної платні мало 11.78% учителів і 1.926 учительок. Число учительок зросло в останніх 20-ти роках з 18 на 27 процент.

— **Іспит зрілости** в гімназії в Самборі здали: Бігельмаєр Альф. (з відзн.), Білинський Михайло, Домбровский Стан., Фляйшман М., Форостина Евг., Грушкевич Филимон, Ганяк Йосиф, Гарбут Стан., Гердлічка Юл., Гординський Людвик, Ілюшкевич Тад., Ішковский Еразм, Яремко Станислав, Котович Станислав, Лопусевич Руд., Мандель Ад. (з відзн.), Мінко Іван, Надибский Антін, Пашкевич Франц, Пут Йосиф (з відзн.), Рабій Евген, Ріпецкий Всеволод, Сидорак Евстах, Сковронський Арт., Слюзар Володимир, Стояловский Волод., Тарговский Том., Вацик Микола, Велькер Фр., Цайлер Ів. — Одного екстерніста репробовано на рік; поправку одержало 5 учеників публичних і 1 екстерніст.

— **Князь Адам Сапіга**, який помер передвчера в Райхенгалі в Баварії, належав до найпопулярніших личностей між Поляками, овіянай німбом патріотизму і громадянськї посьвяти, не лише тому, що він хотів пан міліонової фортуни, був учасником послідного повстаня в р. 1863, але що відзначав ся громадянськими чеснотами. Родив ся 4. грудня 1828. р. в Варшаві і тут відбув гімназіальні науки, а на університет ходив в Лондоні де віддавав ся також агрономічним студіям, які відтак вужитковував на своїх лятифундіях в краю. В р. 1861 увійшов послом до сойму, та вже 1863 р. віддав ся вповні організації повстаня, задля чого надано єму імя «червоий князь». Дня 9. липня 1863 дістав ся до вязниці, з якої утік в лютім 1864 р. і осів в Парижі. За два роки повернув до Галичини і хотів не брав на політичній арені визначної участі, зростає в достоїнствах і популярности. Буд довгі літа послом на краєвий сойм з селянської курії перемиского округу, презесом, а відтак почесним презесом галицького Товариства господарского, презесом Союзу охотничих сторожий огневих, презесом кредитового банку, маршалком перемискої ради повітової, а передовсім

дав ся пізнати як презес краввої вистави у Львові з р. 1894. Занимає ся отже головно економічним піддвигненем краю і за те осягнув від цісаря достоїнство тайного радника і ордер Золотого Руна, а крім того був дідичним членом палати панів. Померший оставив дві доньки і чотирох синів.

— **Людодіка.** Від довшого часу ходила чутка в одній з дільниць міста Каїра, званої Чарзіх, що одна жєнщина пожєрає діти. Сєршу власти не звертали увагу на сю чутку, аж коли жалоби на сю жінку почали множити ся, поліція вислала тайного агєнта, аби слїдив за вказаною жінкою. Три дні стеріг єї агєнт, а третєго дня вечером побачив, як она спїймала на улиці дитину і завєла до хати. Агєнт дав знати про се поліції і сейчас вислано комісію до дому підозріної жінки. Комісія застала єї як-раз при варєню кусня мяса з ноги зарізаної дитини. Кровожадну бабу сейчас увязнено, а при слїдствї виявилось, що она пожєрла бїльше як 30 дїтїй.

— **Справа будови Панамского каналу** ще раз стрїнула ся з великими переполами. В цілій Колумбії розпочала ся від кількох тижнів завєята агітація против Спол. Держав і заклєчення з ними договору в справі каналу. Нарід шле безліч пєтицій до правительства, домагаючи ся, щоби оно заклєчило догєвїр на корисніших услївах або зовсїм не удїляло конєсїї для Сполучєних Держав. Так само й між членами колумбійского конгрєсу, який має невагом зібрати ся і потвердити догєвїр в справі будови каналу, є багато противників Спол. Держав. Правительственні круги у Вашингтонї знаменито понимають, які наслідки можуть з сего вийти, тому завдалегїд заявляють, що не гадають навіть бути бїльше уступчивими для вимогів Колумбійців, а наколи колумбійскаї конгрєс не затвердїть догєвору, Спол. Держави сейчас приступлять до будови каналу через Нікарагуву. Причиною ворожєго построю Колумбійців супроти Спол. Держав мають бути інтриги Німєччини і Англії, котрі, як доказує американска прєса, з зависти і страху перед скорим зрєстом могутности Спол. Держав, шкєдять їм потайки на кождім кроцї.

— **Дрібні вїсти.** З станиславської вязниці утік два вязні: Ян Філянкевич і Теофіл Павляк. — На відєнськім університеті одержала стєпень доктора медицини п-на Фльєра Огуркївна зі Львова. — Старєство в Раві рускїй глядає Стефана Кищака, недужого на умі. Кищак утік з дому і забрав з собою двох синів, 8 літнього Гривня і 12-літнього Филипа. Кищак має коло 40 літ, є високого росту, брутєт, убраний по сїльски.

РОДИМЦІ! Приготовляйте діти до вступних іспитів до шкіл середних!

Посмертні + оповістки.

— **Андрій Кметик**, учитель народний в Божикуві, підгаєцкого повіта, упокоїв ся там в 46. році житя а в 17. році учительської служби. Покійний був Русином-патріотом і щиро трудив ся для добра свого народу. В. в. п.!

Наука, штука, література.

— **Підєша. Восток а Запад.** Повість. Коломия 1903. Стор. 155, 8°. Цїна 2 К, з перєсылкою 2 К 10 сот. Набувати можна в редакції «Поступу».

— **Учитель ч. 14**, з дня 20. липня 1903 містить отєї статї: Досвіди над сейчасовою репродукцією. — Почутє чєсти у дитини. — З ниви нашого шкільного письменства. — XV звіт з діяльности Інституту Руского Тов-а педагогічного від покровом св. О. Николая у Львові. — Дрібні замїтки.

— **Дзвінок ч. 14**, з дня 20. липня 1903 містить: На волі. — А все їза пилочки. — Істория куська хлїба. — Кружок малих. — Праця і забава. — До сєго числа «Дзвінка» долучений 8. аркуш повєсти «Збиточник Гумфрі». (Адреса адміністрації «Дзвінка»: Львів, ул. Кохановского ч. 15).

Телеграми

з дня 24. липня.

Рим. Giornale d'Italia пише, що завіцанє папи обіймає 30 сторін. Папа ієручає своєму наслідникови, вєсти дальше почату ним політику. Цїлє майно записав папа на церковні цілі і зарядив, аби єго похорєнено в церкві Сан Жїованї в Лятеранї.

Відєнь. Пронунцій Талїанї вїїздять нинї до Риму на конклявє.

Петєрбург. До «Нов. Времєни» телеграфують з Риму: В православній церкві відбудє ся

нині поминальне богослуження за упокій душі папи Льва XIII.

Рим. Тлінні останки папи будуть завтра похоронені. Розклад тіла відбуває ся скоро. Показує ся, що бальсамоване було недостаточне і виконане в невідповідний спосіб. На лиці папи появили ся чорні плями, які посипано пудром. — Натопи народу перед базилікою св. Петра величезній.

— **Коломия.** Процес проти селян з Залуча, обжалуваних о публичне насильство, покінчив ся вчера вироком, яким засуджено шістьох селян на кару арешту від тижня до двох тижнів.

Будапешт. Австрійський міністер торгівлі бар. Каль виїхав звідси до Відня.

Відень. «Фатерлянд» доносить, що наслідником Каляя має бути теперішній посол в Греції, Буріян.

Лондон. Standard доносить з Тієнтсину, що російські власти стягають до Порт-Артура велику силу війська.

Дублин. Королівська пара англійська відбула ту військовий перегляд, в яким брало участь 10.000 війська.

Білгород. Князь Фердинанд болгарський з обави перед заговорами виїхав з цілою родиною до Відня.

Софія. В македонських кругах говорять, що в Софії відбули ся збори провідників македонських комітетів в Болгарії. На зборах ухвалено збирати складки на внутрішню організацію, натомість порішено не причиняти ся до дальшого уоруження ватаг, аби не наражати Болгарії, яка через те могла би стратити всі свої дотеперішні здобутки.

Женева. Громадський уряд в місцевости Веер оголосив зановіди вінчання Леопольда Вельфлінга, сина вел. князя Тоскани, і Вільгельміна Адамовичівної. — Леопольд Вельфлінг поселив ся в Веер дня 1. липня с. р.

Конкурс.

Виділ Руского Товариства педагогічного у Львові розписує сим конкурсе на прийняте учеників до «Інститута під покровом св. о. Николая» на рік шкільний 1903/4.

Приймати ся будуть ученики середних шкіл, сини членів Руского Товариства педагогічного. До подання долучити треба: 1) метрику хрещення ученика; 2) свідоцтво шкільне з послідних двох курсів; 3) декларацію що-до місячної зарплати, котра виносить 40 К, при слабших елєвах, окремо ще на поміч наукову 6—10 К; 4) 2 К на видатки кореспонденційні; 5) хто не є членом Руского Товариства педагогічного, 2 К на вписове і вкладку річну до того товариства.

Всякі подання адресувати треба до Виділу Руского Товариства педагогічного у Львові, ул. Театинська ч. 19, на руки члена Виділу Костя Паньковського.

В склад комітету, займаючого ся веденєм діл Інститута входять: о. крилошанин Іван Чапельський яко голова, проф. Василь Білецький, проф. Ілля Кокорудз, др. Антін Хомин, др. Стефан Федак і Кость Паньковський яко настоятель інститута. Інститут дає своїм вихованкам: а) помешканє, карч, опал, світло, послугу, пранє за доплатаю 1 К місячно; б) доставляє їм — о скілько на се дозволять фонди — книжок і приборів шкільних; в) управляє їх вихованєм, старає ся о добре домашнє і товариске поведєнє; г) улекшує їм науку шкільну і наглядає єї під доглядом домашних сталих директорів, у лучших без доплати, у слабших за доплатаю; д) доставляє вихованкам нагоду придбати інших відомостей, теоретичних і практичних. Час внести подання о прийняте визначує ся до дня 10. н. ст. серпня 1903.

НАРОДНІ ІМНИ:

Ще не вмерла Україна! Не пора!

на картоновім папері видала «Народна Рада».

Набувати можна в «Народній Канцелярії» у Львові (Ринок 10.) по 2 К за 100 примірників. На поштову оплату належить долучити 20 сот. Менше як 100 прим. не висилає ся. (20-20)

Тополя

Т. ШЕВЧЕНКА.

1(32-40)

Серія переписних листків (8 штук) з гарними ілюстраціями (чорними і кольорованими) до Шевченкової балади «Тополя» виїшла накладом С. Гальберга в Бучачі. Набувати можна серіями і поодинокі у накладці та у всіх більших книгарнях і торговлях. Ціни низькі.

За певну і добру льокацію поручаємо

4 1/2% листи гіпотечні
4% листи гіпотечні коронові
5% листи гіпотечні преміовані
4% листи товариства кредитового земского
4 1/2% листи Банку краю
5% облігації Банку краю
4% позичку краю
4% облігації пропінацийні

і всілякі ренти державні

Ті папери продаємо і купуємо по найточнішим курсі денним.

КОНТОРА ВИМІНИ

ц. к. упр. гал. акц.

БАНКУ Гіпотечного

Розклад поїздів залізничних до купелевих місцевостей.

Львів - Риманів-Івонич, Мушина, Криниця-Закопанє via Перемишль, Ряшів; Мушина, Криниця, Жеґестів-Закопанє via Тарнів; Моршин-Трускавець-Риманів-Івонич via Стрий; Карльсбад через Прагу.

1055	410	835	615	1245	825	250	відїзд Львів	приїзд	231	130	840	550	855	610	950
636	1112	400	126	636	400	1140	від. Тернопіль	приїзд	—	453	118	118	238	1001	858
748	—	515	148	—	515	1211	" Броди	"	—	356	1151	1151	—	845	240
107	625	1105	833	218	957	432	приїзд Перемишль	відїзд	1255	1140	705	319	610	345	715
533	1115	328	—	—	—	—	пр. Риманів	від.	—	718	132	—	—	937	132
544	1126	338	—	—	—	—	" Івонич	"	—	707	120	—	—	925	120
1211	614	906	—	—	—	—	" Жеґестів	"	—	—	1117	—	—	—	1117
1232	637	925	—	—	—	—	" Мушина Криниця	"	—	—	1100	—	—	—	1100
335/405	—	—	—	—	—	—	" Закопанє	"	—	—	—	—	—	+920	1020
127	645	1130	917	225	1003	438	відїзд Перемишль	приїзд	1245	1131	656	251	545	325	640
223	745	1232	1020	302	1039	517	" Ярослав	"	1208	1150	618	155	441	238	543
335	827	145	1135	350	1133	611	приїзд Ряшів	відїзд	1120	955	527	1245	335	127	417
707	120	—	—	707	—	—	пр. Івонич	від.	724	544	1126	—	—	711	—
718	132	—	—	718	—	—	" Риманів	"	711	533	1115	—	—	724	—
1211	614	—	—	1211	—	—	" Жеґестів	"	—	—	—	—	—	—	—
1232	637	—	—	1232	—	—	" Мушина Криниця	"	—	—	—	—	—	—	—
335/405	—	—	—	—	—	—	" Закопанє	"	—	—	—	—	—	+920	1020
415	907	155	1150	400	1139	620	відїзд Ряшів	приїзд	1115	950	522	1225	315	117	405
620	1110	410	202	524	103	800	приїзд Тарнів	відїзд	952	815	403	1025	110	113	140
1211	614	906	753	1211	614	—	пр. Жеґестів	від.	405	—	1117	542	812	—	—
1232	637	925	814	1232	637	—	" Мушина Криниця	"	350	—	1100	525	755	—	—
—	—	—	—	—	—	—	" Закопанє	"	+920*	1020	—	—	—	—	—
635	1120	420	217	526	105	808	відїзд Тарнів	приїзд	950	811	400	1018	1258	1105	115
845	730	625	440	650	224	938	приїзд Краків	відїзд	838	643	249	810	1055	900	1100
+902*/1025	—	—	—	—	—	1140	в. Краків Плашів-Сува п.	—	—	—	236	—	—	—	—
114/205	—	—	—	—	—	332	п Хабівка [via Подгуже	—	—	—	1115	—	—	—	—
*335/405	—	—	—	—	—	705	" Закопанє	—	—	—	+920	—	—	—	—
—	200	—	—	718	231	1000	відїзд Краків дв. з. півн.	приїзд	818	619	243	738	1009	818	—
—	545	—	—	930	545	950	пр. Прага	від.	725	620	1105	620	725	725	—
—	931	—	—	437	931	8208	" Карльсбад	"	1150	8225	714	8225	1150	1150	—
—	—	—	645	905	305	640	відїзд Львів	приїзд	745	110	435	1040	957	—	—
—	—	—	850	1105	505	840	пр. Стрий	від.	539	1110	240	850	803	—	—
—	—	—	1000	1201	557	1035	" Дрогобич (Трускав.)	"	440	1006	136	734	630	—	—
—	—	—	—	711	—	533	" Риманів	"	937	—	718	132	—	—	—
—	—	—	—	724	—	544	" Івонич	"	925	—	707	120	—	—	—
—	—	—	—	1151	—	1032	" Моршин	"	445	1020	—	814	—	—	—

Увага: Поспішні поїзди означені товстим друком. — Час середно-європейський.